

Смолій Людмила Василівна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки
Уманський національний університет*

Smoliy Lyudmila

*Candidate of Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Economics
Uman National University
ORCID: 0000-0002-7426-0468*

Ковальчук Олександр Сергійович

*здобувач ступеня PhD
Уманського національного університету*

Kovalchuk Oleksandr

*PhD Candidate of the
Uman National University*

DOI: 10.25313/2520-2294-2025-10-11434

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ЛАНЦЮГІВ ВАРТОСТІ В АГРАРНІЙ ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

EUROPEAN INTEGRATION PREREQUISITES FOR THE FORMATION OF VALUE CHAINS IN THE AGRARIAN ECONOMY OF UKRAINE

Анотація. Вступ. У статті підкреслюється зростання ролі агропродовольчих ланцюгів вартості в умовах глобалізації та геополітичних викликів. Україна, як країна з високим аграрним потенціалом, стикається з необхідністю інтеграції учасників виробництва, переробки та збуту для підвищення конкурентоспроможності. Євроінтеграція трактується як чинник модернізації, гармонізації стандартів і залучення інвестицій.

Метою дослідження є комплексний аналіз євроінтеграційних передумов розвитку ланцюгів вартості в аграрній економіці України, а також ідентифікація ключових проблем та формування практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності та конкурентоспроможності сектору.

Матеріали і методи. У дослідженні використано аналіз нормативних документів ЄС, положень Угоди про асоціацію, статистичних матеріалів аграрного сектору та наукових джерел українських і зарубіжних авторів. Застосовано системний, аналітичний, порівняльний та інституційний підходи для виявлення впливу євроінтеграційних процесів на трансформацію ланцюгів вартості.

Результати. Автори визначають, що євроінтеграція стимулює гармонізацію стандартів якості, розвиток технологій, зростання інвестиційної привабливості та модернізацію інфраструктури. Водночас дослідження підкреслює бар'єри: сировинну орієнтацію експорту, необхідність фінансових вкладень для відповідності стандартам ЄС, слабку розвиненість кооперації та кластеризації, логістичні втрати й конкуренцію з виробниками ЄС. Наведено вплив змін у торговельному режимі (скасування та подальше відновлення мит і квот), а також ролі державної політики у становленні переробних потужностей. Акцентовано на необхідності переходу до продукції з високою доданою вартістю, розвитку кооперації, цифровізації, модернізації інфраструктури та запровадження «зелених» практик.

Перспективи. Подальші наукові розвідки доцільно спрямувати на моделювання оптимальних ланцюгів доданої вартості в умовах воєнних ризиків, оцінку ефективності кластерів і кооперації, аналіз впливу нових торговельних рамок із ЄС, узгодження інвестиційних механізмів, а також розробку стратегій адаптації малих і середніх виробників до стандартів ЄС.

Ключові слова: аграрний сектор, ланцюги вартості, євроінтеграція, переробка агропродукції, готова продукція, додана вартість, експортна конкурентоспроможність, інвестиції; стандарти ЄС.

Summary. Introduction. The article emphasizes the growing role of agri-food value chains in the context of globalization and geopolitical challenges. Ukraine, as a country with high agricultural potential, faces the need to integrate participants in production, processing, and marketing to increase competitiveness. European integration is seen as a factor in modernization, harmonization of standards, and attracting investment.

Purpose. The purpose of the study is to conduct a comprehensive analysis of the European integration prerequisites for the development of value chains in Ukraine's agricultural economy, as well as to identify key problems and formulate practical recommendations for improving the efficiency and competitiveness of the sector.

Materials and methods. The study uses an analysis of EU regulatory documents, provisions of the Association Agreement, statistical data on the agricultural sector, and scientific sources by Ukrainian and foreign authors. Systemic, analytical, comparative, and institutional approaches were used to identify the impact of European integration processes on the transformation of value chains.

Results. The authors conclude that European integration stimulates the harmonization of quality standards, technological development, increased investment attractiveness, and infrastructure modernization. At the same time, the study highlights barriers: the raw material orientation of exports, the need for financial investments to meet EU standards, the underdevelopment of cooperation and clustering, logistical losses, and competition with EU producers. The impact of changes in the trade regime (the abolition and subsequent restoration of customs duties and quotas) and the role of public policy in the development of processing capacities are discussed. Emphasis is placed on the need to transition to high value-added products, develop cooperation, digitalisation, modernise infrastructure, and introduce green practices.

Discussion. Further scientific research should focus on modeling optimal value chains in conditions of military risk, assessing the effectiveness of clusters and cooperation, analyzing the impact of new trade frameworks with the EU, harmonizing investment mechanisms, and developing strategies for small and medium-sized producers to adapt to EU standards.

Key words: agricultural sector, value chains, European integration, processing of agricultural products, finished products, added value, export competitiveness, investments, EU standards.

Постановка проблеми. В умовах глобалізації та геополітичних викликів значення інтегрованих агропродовольчих систем зростає. Теорія ланцюгів доданої вартості розглядає продовольчу систему як послідовність взаємопов'язаних етапів від виробника до споживача. Застосування цього підходу дозволяє оптимізувати виробництво, переробку і збут продуктів, а також виявити слабкі місця в логістиці і контролі якості. У державі з потужним аграрним потенціалом, якою є Україна, інтеграція всіх учасників ланцюга — виробників, переробників, дистриб'юторів — є критичною умовою підвищення конкурентоспроможності на світових ринках. У цьому контексті стратегічно важлива роль належить європейській інтеграції, оскільки процес наближення до норм ЄС передбачає імплементацію кращих технологій і стандартів, а також збільшення інвестиційної привабливості аграрної галузі. Як відзначають експерти [1], незважаючи на військовий конфлікт, Україна демонструє прогрес у гармонізації аграрного законодавства з європейським регуляторним полем, водночас такий поступ вимагає узгодженої державної політики та участі бізнесу у формуванні конкурентоспроможних ланцюгів вартості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Упродовж останніх років зростає зацікавленість питаннями розвитку аграрних ланцюгів вартості в умовах євроінтеграції України. Українські та іноземні дослідники консенсусно вказують на необхідність переходу від сировинного виробництва до ланцюгів з високою доданою вартістю. Серед ключових передумов вони виділяють адаптацію до стандартів і політики ЄС (САР, безпека харчових продуктів), поліпшення інвестиційного середовища, модернізацію технологій,

розбудову переробної інфраструктури та формування вертикальної координації учасників ланцюгів. Ці напрями закладені у роботах Палія М. і Канцедал Н. [2], Осташко Т. [3], Глушкова О. [4], Нестерова С. [5], Севастьянова Р. [6], Скидана О. [7], Присяжнюка Ю. [8] та Венгера В. [9]. Ці дослідження формують наукову базу для подальшого розвитку вітчизняних агроланцюгів вартості в умовах євроінтеграції.

Метою статті є комплексний аналіз євроінтеграційних передумов розвитку ланцюгів вартості в аграрній економіці України з ідентифікацією ключових проблем та розробкою прикладних рекомендацій щодо підвищення ефективності й конкурентоспроможності аграрного сектору з урахуванням впливу процесів євроінтеграції.

Виклад основного матеріалу. Євроінтеграція в аграрній сфері України пов'язана з виконанням умов Угоди про асоціацію та нормативів ЄС, що здебільшого вимагає глибокої гармонізації законодавства. Євроінтеграційна політика передбачає насамперед адаптацію норм щодо безпечності продуктів, фітосанітарні та ветеринарні стандарти, вимоги щодо маркування та походження продукції. Впровадження європейських стандартів у сільське господарство, продовольчу та екологічну сфери стимулює поширення передових технологій і підвищує інвестиційну привабливість галузі. Наприклад, уже прийнято низку законів про географічні зазначення, охорону сортів рослин та сертифікацію насіння, почато впровадження стандартів ЄС щодо ідентифікації тварин та маркування м'яса [10]. Слід наголосити, що ЄС висуває серйозні вимоги до якості: Україна має поетапно наблизити використання пестицидів, систему контролю залишків та ветеринарні норми

до європейських стандартів до 2028 року [11]. Хоча це відкриває доступ на європейський ринок, для українських агровиробників це одночасно означає необхідність великих інвестицій у модернізацію та може тимчасово збільшити витрати виробництва.

З іншого боку, сам ринок ЄС надає преференції, які прямо впливають на структуру ланцюгів вартості. Після початку війни ЄС тимчасово скасував ввізні мита і квоти на низку українських агротоварів (зелений автономний режим), що посилює постачання на ринок ЄС і сприяло розширенню виробництва цукру, молока, м'яса птиці тощо. Проте з 6 червня 2025 року Єврокомісія відновила мита та квоти, законодавчо переглянувши режим торгівлі [12].

Переговори про нові «торговельні рамки» для українського агропродукту ведуться з урахуванням обмежень щодо ключових позицій — цукру, яєць, птиці тощо; досягнуто попередньої домовленості: квоти на поставки до ЄС по окремих позиціях (цукор, мед, яйця) збільшені майже в п'ять разів, а на кукурудзу і м'ясо птиці — майже вдвічі порівняно з початковими угодами. Разом з тим, захист внутрішнього ринку ЄС (санітарні бар'єри, норми географічного походження) створює виклики для адаптації українських ланцюгів доданої вартості під нові умови. Зрештою, євроінтеграція стимулює важливі «зелені» ініціативи: наприклад, нещодавній меморандум з Данією [13] передбачає інвестиції у відновлення та «зелене» оновлення агросектору, реалізацію проектів щодо сталого землекористування і ширшої інтеграції екологічних стандартів ЄС.

Застосування системного підходу до ланцюгів доданої вартості дозволяє не лише оптимізувати процеси, а й ідентифікувати «вузькі місця» у логістиці, стандартизації і контролі якості. У ланцюгу вартості як сукупності послідовних стадій додавання цінності в процесі створення продукту — від вирощування сировини до його реалізації кінцевому споживачу — кожен етап (виробництво, переробка, зберігання, збут) має власні витрати і формує додану вартість. Ефективний ланцюг доданої вартості забезпечує підвищену рентабельність виробництва та зміцнює

експортний потенціал галузі. Важливо й те, що інтеграція економіки у глобальні ланцюги створення вартості стимулює структурну модернізацію: передбачається переорієнтація від виробництва з низьким рівнем доданої вартості до більш високотехнологічних послуг та обробки, завдяки чому аграрний сектор може переходити від експортного постачання сировини до виробництва конкурентоспроможної переробленої продукції.

Аграрний сектор традиційно є ключовим для економіки України: він забезпечує близько 20% ВВП та до 60% загального експорту країни (рис. 1).

За останні роки Україна залишалася серед лідерів світової торгівлі зерном, олійними культурами та іншою агропродукцією. У 2021–2022 роках країна активно інтегрувалася в глобальні ланцюги створення вартості, постачаючи сировину до ЄС, Азії та інших регіонів [15]. Водночас повномасштабна війна спричинила зрушення експортної географії (зростання частки партнерів Азії та Близького Сходу) та тимчасові логістичні перешкоди. За даними аналітиків [16], попри воєнні умови, обсяги виробництва основних культур 2024 року загалом були на рівні попереднього року, хоча суттєво зменшилися посівні площі під кукурудзу (–14%) і соняшник (–15%).

Структурно ланцюги створення вартості в агросекторі ще залишаються фрагментованими. Переважну частину сировини вирощують агрохолдинги та великі фермерські господарства, а переробка концентрується у кількох регіонах. Розвиток локальних кооперативів і кластерів відстає — лише у 2019–2022 роках з'явилися перші ініціативи об'єднання виробників у кооперативні мережі, а нових агропромислових кластерів в Україні зареєстровано близько 50 (більшість — на початкових етапах з обмеженим фінансуванням і слабкою інфраструктурою) [1].

Як наголошується в офіційних документах, перспективними формами створення доданої вартості є розвиток фермерських господарств, сільськогосподарської кооперації та кластерів [17]. Наразі держава та бізнес розробляють стратегії укрупнення і кооперації виробників, а також залучення іноземних

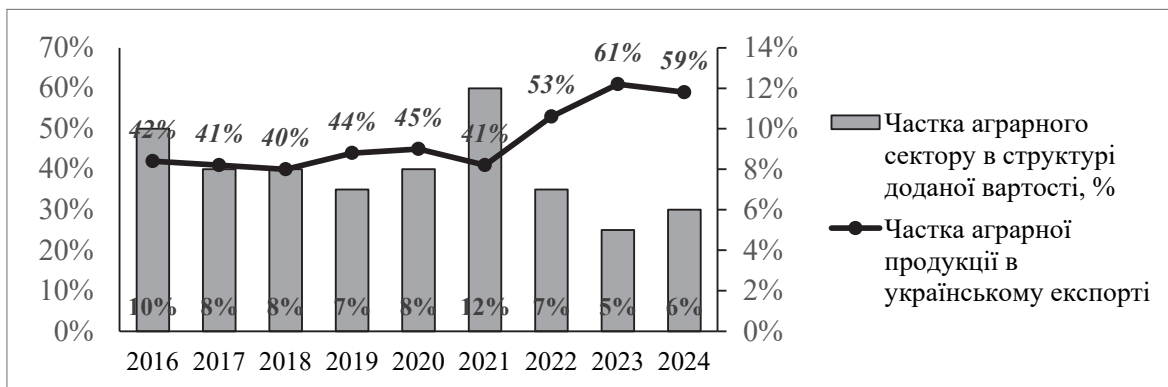

Рис. 1. Частка аграрної продукції у ВВП та експорті України, %
Джерело: побудовано авторами за даними [14]

інвестицій у зберігання та переробку, необхідні для формування повноцінних ланцюгів вартості на місцевому рівні.

Переваги європейської інтеграції для аграрних ланцюгів вартості очевидні. Відкриття ринків ЄС за преференційними умовами забезпечує збільшення експортних можливостей і створює стимули для інвестицій у якість продукції, зокрема, запровадження європейських стандартів сприятиме підвищенню рівня безпеки та якості продовольства, що відкриє нові канали збуту і підвищить довіру покупців. Військові втрати в енергетиці і транспорті створюють виклики для бізнесу, однак поступова відбудова критичної інфраструктури за підтримки міжнародних партнерів може стати каталізатором подальшої модернізації ланцюгів створення вартості.

Разом з тим, інтеграція в ЄС висуває й низку складних завдань. По-перше, аграрії мають забезпечити відповідність жорстким санітарно-фітосанітарним нормам (SPS) і стандартам щодо використання пестицидів, що вимагатиме реконструкції виробничих процесів і підвищених витрат. По-друге, конкуренція з боку європейських фермерів і вимоги щодо захисту внутрішнього ринку ЄС можуть обмежувати обсяги реалізованого експорту та стримувати потенційне збільшення виробництва. Наприклад, аналітики попереджають, що без погодження нового торговельного режиму Україна могла б втратити близько 800 млн. дол. експортних надходжень [18]. По-третє, процес адаптації генерує значні інституційні виклики: експерти відзначають недостатню кадрову спроможність державних органів, розриви у координації аграрної та іншої політики, а також нестабільне фінансування заходів з імплементації норм ЄС [19]. У цілому, євроінтегра-

ція в аграрній сфері — це комплексний процес, що поєднує широкі можливості для підвищення конкурентоспроможності із суттєвими бар'єрами, які слід долати на національному рівні.

Максимальне використання євроінтеграційних можливостей України потребує зосередження на кількох стратегічних напрямках. Насамперед, необхідне активне сприяння кооперації та кластеризації агровиробників. Створення кластерів сприятиме концентрації інвестицій у переробні потужності та спільну логістику, що у підсумку збільшить частку доданої вартості у кінцевій продукції (рис. 2).

Саме кооперація та дотримання європейських норм якості є ключовим фактором формування ефективних ланцюгів вартості в Україні. Крім того, важливо інвестувати у модернізацію інфраструктури — зернохосвищ, холодильних ланцюгів, виробничих потужностей — з урахуванням екологічних стандартів. За прикладом ЄС, застосування цифрових технологій (блокчейну, штучного інтелекту, Інтернету речей) може поліпшити прослідковуваність продукції і ефективність управління ланцюгом.

Одним із найважливіших завдань є перехід від виробництва з низькою доданою вартістю до високотехнологічних агропослуг і продукції. Це означає розвиток харчової переробки, виробництва органічних та молочних продуктів, інноваційних біотехнологій, де використання української сировини поєднується з додатковим пакетом технологічних процесів і маркетингу. Значна увага має бути приділена й «зеленим» ініціативам: наприклад, використання відновлюваних джерел енергії та практик сталого землекористування сприятиме входженню в «зелені» ланцюги ЄС і підвищенню привабливості продукції на західних ринках.

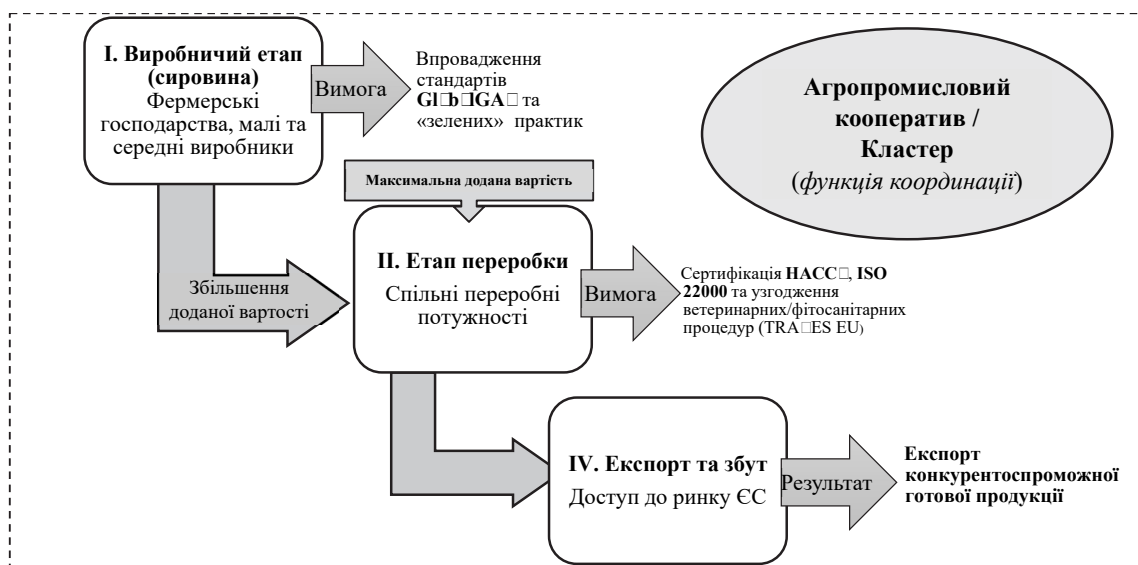

Рис. 2. Концептуальна модель інтегрованого ланцюга вартості на базі кооперації, орієнтованого на європейські стандарти
Джерело: власна розробка авторів

Державна політика відіграє ключову роль у створенні сприятливих умов для розвитку ланцюгів вартості. Основними інструментами є бюджетні субсидії і фінансова підтримка, спрямовані на інновації та модернізацію агровиробництва; кредитні гарантії та пільгове кредитування аграріїв; розвиток кооперативних і кластерних ініціатив за допомогою спеціальних програм. Держава також може здійснювати підтримку розвитку сільськогосподарської кооперації через навчальні програми, гранти та консультативні служби. З метою виходу на європейський ринок здійснюється гармонізація ветеринарних і фітосанітарних процедур (наприклад, система агроперевірки TRACES EU), стимулюється впровадження сертифікації за стандартами ISO та GlobalGA P. Крім того, міжнародні грантові програми (допомога ЄС, ООН, Світового банку тощо) надають фінансування для підвищення сталості агропостачань. Усі ці заходи спрямовані на формування довгострокових структурних ланцюгів, де участь держави є фактором координації і зменшення ризиків для приватного бізнесу.

Концептуальні основи для формування узгодженої державної політики, спрямованої на структурне оновлення аграрного сектору в контексті його поглибленої інтеграції до європейського простору, подано на схемі, яка ілюструє основні елементи моделі трансформації ланцюгів доданої вартості в аграрній економіці України (рис. 3.)

Запропонована модель відображає системний взаємозв'язок між євроінтеграційними передумовами, ключовими внутрішніми викликами та необхідними стратегічними напрямками розвитку аграрного сектору. Євроінтеграційні процеси, що виступають у ролі зовнішніх драйверів, включають гармонізацію санітарно-фітосанітарних стандартів, «зелені» ініціативи та надання преференційного доступу до ринку ЄС. Ці драйвери, посилені умовами Угоди про асоціацію, зіштовхуються з низкою внутріш-

ніх бар'єрів, серед яких домінує сировинна орієнтація експорту, фрагментація ланцюгів вартості, недостатність інвестицій для модернізації та конкурентні обмеження на ринку ЄС. Для подолання цих розривів і забезпечення конкурентоспроможності, модель фокусується на стратегічних напрямках трансформації, які передбачають перехід до виробництва з високою доданою вартістю (переробка), активне сприяння кооперації та кластеризації агровиробників, модернізацію інфраструктури та впровадження цифрових технологій для забезпечення прослідковуваності продукції.

Висновки і перспективи подальших досліджень. В умовах євроінтеграційних трансформацій формування ефективних ланцюгів вартості в аграрному секторі України стає стратегічним завданням. ЄС створює умови для розширення ринків і технологічного оновлення (гармонізація стандартів, доступ до «зелених» інвестицій), що відкриває нові можливості для українських виробників. Водночас адаптація до європейських норм вимагає комплексних зусиль: модернізації виробництва, розвитку інфраструктури та підвищення управлінських компетенцій. Важливо, що розвиток ланцюгів вартості спонукає аграріїв не лише нарощувати обсяги виробництва, а й підвищувати якість та додану вартість продукції через кооперацію, технології і екологічне землекористування. Збалансований набір державних інструментів — від фінансових стимулів до програм підтримки кооперації і промислових кластерів — повинен супроводжувати цей процес.

У результаті глибоке впровадження європейських норм має забезпечити стабільне зростання аграрного сектору: експорт якісної продукції, притік інвестицій та створення робочих місць у сільській місцевості. Своєю чергою, зміцнення ланцюгів вартості сприятиме не лише економічній відбудові країни, а й підтверджуватиме роль агросектору як драйвера соціально-економічної стійкості України.

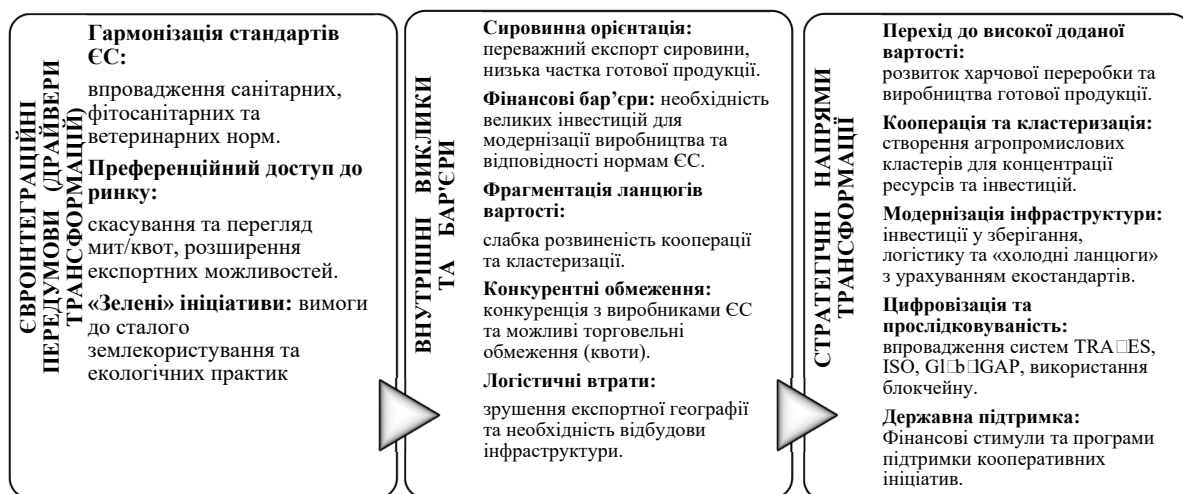

Рис. 3. Модель трансформації ланцюгів доданої вартості в аграрній економіці України

Джерело: власна розробка авторів

Література

1. Ковбаса О., Мазний В. Сучасні аспекти розвитку інтеграційних процесів в аграрному секторі України. *Економіка та суспільство*. 2024. № 60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-107>
2. Палій М., Канцедал Н. Інституційна та економічна готовність аграрного сектору України до інтеграції в Європейський Союз: сучасний стан і стратегічні перспективи. *Економічний простір*. 2025. № 202. С. 230–236. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.202.230-236>
3. Ostashko T., Kobuta I., Olefir V., Lienivova H. Evaluation of the results and analysis of the impact of the DCFTA with the EU on agricultural trade in Ukraine. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2022. Vol. 8(4). URL: <https://ideas.repec.org/a/ags/areint/330352.html> (дата звернення: 01.10.2025).
4. Глушков О. Формування ланцюгів доданої вартості у переробці продукції тваринництва. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2025. № 342(3(1)). С. 402–408. DOI: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-342-3\(1\)-58](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-342-3(1)-58)
5. Нестеров С. Вплив інвестиційного клімату на інтеграцію України у глобальні ланцюги створення вартості. *Економіка і організація управління*. 2023. С. 163–169. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2023.1.16>
6. Sevastyanov R. The Prospects of Ukraine's Integration into Global Value Chains Within the Framework of European Integration. *Zarządzanie Publiczne Public Governance*. 2021. No. 2(56). URL: <https://eir.zp.edu.ua/server/api/core/bitstreams/167e9596-68f8-4d3c-9f9c-56955319667b/content> (дата звернення: 01.10.2025).
7. Скидан О., Бугайчук В., Грабчук І., Сич К., Кубрак, С. Зростання доданої вартості як чинник розвитку українського сільського господарства в контексті прискореної інтеграції до ЄС. *Наукові горизонти*. 2024. № 27(5). С. 143–158. DOI: <https://doi.org/10.48077/scihor5.2024.143>
8. Присяжнюк Ю. В. Агропродовольчі ланцюги постачання рослинницької продукції: сучасні виклики. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. № 77. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-73>
9. Venger V., Romanovska N., Chyzhevska M. Integration of Ukraine to the global value chains. *Comparative Economic Research. Central and Eastern Europe*, 2022. Vol. 25. Iss. 2. P. 137–161. DOI: <https://doi.org/10.18778/1508-2008.25.1>
10. Євроінтеграційні досягнення агросектору України під час війни та перспективи. Комітет з питань аграрної та земельної політики. *Прес-служба Апарату Верховної Ради України*. 04.03.2025. URL: <https://www.rada.gov.ua/> (дата звернення: 01.10.2025).
11. Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення державного регулювання у сфері поводження з пестицидами і агрохімікатами : Закон України від 27.07.2023 № 2775-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2775-20#Text> (дата звернення: 01.10.2025).
12. EU reimposes tariff duties on Ukrainian imports of agricultural products. *Офіційний сайт ЄС*. 23 July 2025. URL: <https://trade.ec.europa.eu/> (дата звернення: 28.09.2025).
13. Україна та Данія запускають партнерство для сталого землекористування та «зеленого» оновлення агросектору. *Офіційний сайт Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України*. URL: <https://me.gov.ua/> (дата звернення: 28.09.2025).
14. Товарна структура зовнішньої торгівлі. *Державна служба статистики України*. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 28.09.2025).
15. Яновська В., Гурочкіна В. Україна у глобальних ланцюгах створення вартості: виклики та перспективи економічного розвитку. *Економіка та суспільство*. 2024. № 65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-108>
16. Аналіз аграрних ринків України за 2022–2024 роки. Вплив війни та основні зміни. ОВ «Компанія «Про-Консалтинг»». 2025. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/pressroom/analiz-agrarnyh-rynkov-ukrainy-za-2022-2024-godyvliyanie-vojny-i-klyuchevye-izmeneniya> (дата звернення: 28.09.2025).
17. Шеремета В. Інструменти побудови моделей формування ланцюгів доданої вартості задля сталого розвитку сільських територій. 2019. URL: <https://kirovohradska.land.gov.ua/> (дата звернення: 28.09.2025).
18. Марченко Н. ЄС затвердить квоти на експорт української агропродукції у вересні 2025. URL: <https://landlord.ua/news/yes-zatverdyl-kvoty-na-eksport-ukrayinskoji-agroprodukciji-u-veresni-2025> (дата звернення: 28.09.2025).
19. Трофімцева О. Євроінтеграція агросектору: що зробити, аби посилити переговорні позиції? Аналітична записка. *Центр економічної стратегії*. URL: <https://ces.org.ua/european-integration-of-the-agricultural-sector/> (дата звернення: 28.09.2025).

References

1. Kovbasa, O., Maznyi, V. (2024). Suchasni aspekty rozvytku intehratsiinykh protsesiv v ahrarnomu sektori Ukrainy [Modern aspects of the development of integration processes in the agricultural sector of Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo*. Vyp. 60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-107> [in Ukrainian].
2. Palii, M., Kantsedal, N. (2025). Instytutsiina ta ekonomichna hotovnist ahrarnoho sektoru Ukrainy do intehratsii v Yevropeyskyi Soiuz: suchasnyi stan i stratehichni perspektyvy [Institutional and economic readiness of the agricultural sector of Ukraine for integration into the European Union: current state and strategic prospects]. *Ekonomichnyi prostir*. No. 202. pp. 230–236. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.202.230-236> [in Ukrainian].

3. Ostashko, T., Kobuta, I., Olefir, V., Lienivova, H. (2022). Evaluation of the results and analysis of the impact of the DCFTA with the EU on agricultural trade in Ukraine. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. Vol. 8(4). URL: <https://ideas.repec.org/a/ags/areint/330352.html>
4. Hlushkov, O. (2025). Formuvannya lantsiuhiv dodanoi vartosti u pererobtsi produktsii tvarynnytstva [Formation of value-added chains in livestock processing]. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. No. 342(3(1)). pp. 402–408. DOI: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-342-3\(1\)-58](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-342-3(1)-58) [in Ukrainian].
5. Nesterov, S. (2023). Vplyv investytsiinoho klimat na intehratsiiu Ukrainy u hlobalni lantsiuihy stvorennia vartosti [Impact of the investment climate on Ukraine's integration into global value chains]. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia*. Pp. 163–169. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2023.1.16> [in Ukrainian].
6. Sevastyanov, R. (2021). The Prospects of Ukraine's Integration into Global Value Chains Within the Framework of European Integration. *Zarządzanie Publiczne Public Governance*. No. 2(56). URL: <https://eir.zp.edu.ua/server/api/core/bitstreams/167e9596-68f8-4d3c-9f9c-56955319667b/content>
7. Skydan, O., Buhaiuchuk, V., Hrabchuk, I., Sych, K., Kubrak, S. (2024). Zrostannia dodanoi vartosti yak chynnyk rozvytku ukraïnskoho silskoho gospodarstva v konteksti pryskorenoho intehratsii do YES [Increase in value added as a factor in the development of Ukrainian agriculture in the context of accelerated EU integration]. *Naukovi horizonty*. No. 27(5). Pp. 143–158. DOI: <https://doi.org/10.48077/scihor5.2024.143> [in Ukrainian].
8. Prysiazhniuk, Y.V. (2025). Ahroprodovolchi lantsiuihy postachannia roslynnytskoi produktsii: suchasni vyklyky [Agri-food supply chains of crop products: current challenges]. *Ekonomika ta suspilstvo*. Vyp. 77. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-73> [in Ukrainian].
9. Venger, V., Romanovska, N., Chyzhevska, M. (2022). Integration of Ukraine to the global value chains. *Comparative Economic Research. Central and Eastern Europe*. Vol. 25, Iss. 2. Pp. 137–161. DOI: <https://doi.org/10.18778/1508-2008.25.1>
10. Komitet z pytan agrarnoi ta zemelnoi polityky. (2025). Yevrointehratsiini dosiahnennia ahrasektoru Ukrainy pid chas viiny ta perspektyvy [Eurointegration achievements of the agricultural sector of Ukraine during the war and prospects]. Press-service of the Apparatus of the Verkhovna Rada of Ukraine. 04.03.2025. URL: <https://www.rada.gov.ua/> [in Ukrainian].
11. Verkhovna Rada Ukrainy. (2023). Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo vdoskonalennia derzhavnogo rehuliuвання u sferi povodzhennia z pestytsyidamy i ahrokhimikaty: Zakon Ukrainy vid 27.07.2023 № 2775-IX [On amendments to certain laws of Ukraine regarding improvement of state regulation in the field of handling pesticides and agrochemicals]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2775-20#Text> [in Ukrainian].
12. European Union. (2025). EU reimposes tariff duties on Ukrainian imports of agricultural products. Official EU Website. 23 July 2025. URL: <https://trade.ec.europa.eu/>
13. Ministerstvo ekonomiky, dovkillia ta silskoho gospodarstva Ukrainy. (2025). Ukraina ta Daniia zapuskaiut partnerstvo dlia staloho zemlekorystuvannia ta “zelenoho” onovlennia ahrasektoru [Ukraine and Denmark launch a partnership for sustainable land use and green renewal of the agricultural sector]. Official Website. URL: <https://me.gov.ua/> [in Ukrainian].
14. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. (n.d.). Tovarna struktura zovnishnoi torhivli [Commodity structure of foreign trade]. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
15. Yanovska, V., Gurochkina, V. (2024). Ukraina u hlobalnykh lantsiuhakh stvorennia vartosti: vyklyky ta perspektyvy ekonomichnoho rozvytku [Ukraine in global value chains: challenges and prospects of economic development]. *Ekonomika ta suspilstvo*. No. 65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-108> [in Ukrainian].
16. Pro-Consulting. (2025). Analiz ahrarynykh rynkiv Ukrainy za 2022–2024 roky. Vplyv viiny ta osnovni zminy [Analysis of agricultural markets of Ukraine for 2022–2024. Impact of the war and main changes]. OV “Kompanija ‘Pro-Consulting’”. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/pressroom/analiz-agrarnyh-rynkiv-ukrainy-za-2022-2024-gody-vliyanie-vojny-i-klyuchevye-izmeneniya> [in Ukrainian].
17. Sheremeta, V. (2019). Instrumenty pobudovy modelei formuvannia lantsiuhiv dodanoi vartosti zadlia staloho rozvytku silskykh terytorii [Tools for building models of value-added chains formation for sustainable development of rural areas]. URL: <https://kirovohradska.land.gov.ua/> [in Ukrainian].
18. Marchenko, N. (2025). YES zatverdyt kvoty na eksport ukraïnskoi ahroproduksii u veresni 2025 [EU will approve quotas for the export of Ukrainian agricultural products in September 2025]. URL: <https://landlord.ua/news/yes-zatverdyt-kvoty-na-eksport-ukrayinskoyi-agroprodukcziyi-u-veresni-2025> [in Ukrainian].
19. Trofimtseva, O. (2025). Yevrointehratsiia ahrasektoru: shcho zrobyty, aby posylyty perehovorni pozytsii? [Eurointegration of the agricultural sector: what to do to strengthen negotiating positions?]. Analytical note. Centre for Economic Strategy. URL: ces.org.ua [in Ukrainian].